

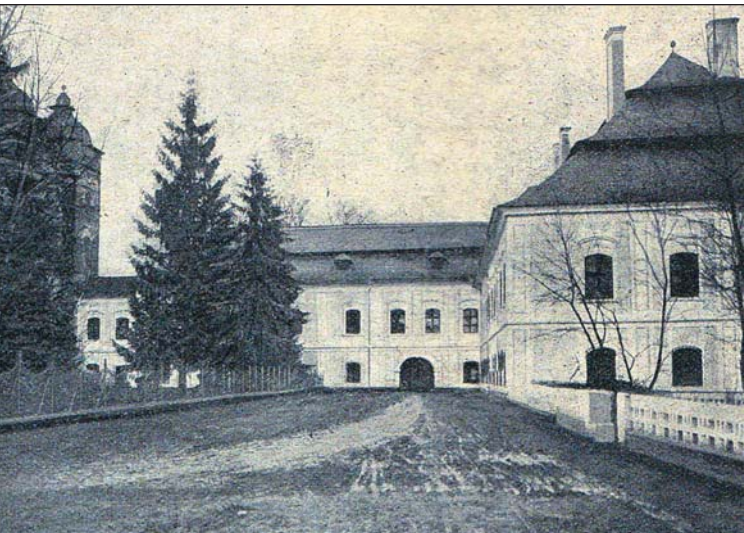
„Datum Zboroviae sub centum tiliis”

E szavakkal kezdte mindig leveleit Rákóczi György fejedelem zborói várkastélyában, ahol a későbbi vezérő fejedelem — II. Rákóczi Ferenc — oly sok kedves percet töltött a száz darab, két sorban ültetett évszázados hársfák alatt. A IV. Béla idejéből ismert várkastély, a Rozgonyi, a Szapolyai, a Dessewfy, a Péchy, a Tachi, a Serédy és a Balassa grófok után 1601-től került a Rákócziak kezére.

Linszky Károly magyar királyi főerdőmérnök és Bachó János magyar királyi erdőtanácsos – akik egyébként az alábbi intézetek igazgatói is voltak egyben –, 1912-ben az „Az Erdő” folyóiratban megjelent írásából tudjuk meg, hogy milyen elképzelések következményeképpen jött létre a magyar erdészirtásadalom máig egyik legnemesebb kezdeményezése, a magyar királyi erdészeti altisztek és szolgák gyermekei számára alapított Leány Tápintézet Zborón és a Fiú Tápintézet, Rózsahegyben. Mindkettő emlékei a mai Szlovákiában találhatóak.

1907-ben a földművelésügyi kormányzat a dicső emlékeztető II. Rákóczi Ferenc hajdani kedvenc tartózkodási helyeül szolgált zborói kastélyt és a hozzátartozó birtokot az erdővásárlási alaptól megvette. Különböző tervek merültek fel, hogy milyen célra is használják fel. A kastély Bártfától, a Kassa-Oderbergi vasút állomásától tíz km távolságra feküdt. Akkoriban a Sáros vármegyei magyar-orsz határral, vagyis Galíciával volt szomszédos, ma pedig a szlovák-lengyel határ közvetlen közelében található.

Dr. Darányi Ignác valóságos belső titkos tanácsos, egykori földművelésügyi miniszter a hasznosítás kérdését akként oldotta meg, hogy utasításba adta, hogy a zborói kastélyt az erdészeti altisztek és szolgák leánygyermekai részére internátus céljaira alakítsák át. Darányi miniszter ugyanis nagy előszeretettel viseltetett a vezetése alatt állott minisztérium ügyköréhez tartozó tisztviselők, altisztek és szolgák iránt. Kiváltképpen méltányolta az erdészeti személyzetet és az általuk végzett felelős munkát, mert felismerte a nagy horderejű és messze jövőre kiható tevékenységüket. Tudta, hogy milyen nehéz viszonyok között kell az erdészeti alkalmazottaknak küszködni, hogy nemcsak saját magukat, hanem még sokszor népes családjukat is fenn tarthassák, s gyermekeiket megfelelő módon nevelthessék.

A zborói Leány Tápintézet épülete (archív)

Tudta azt is, hogy közülük különösen az erdészeti altiszteknek és szolgáknak okoz nagy gondot és nehézséget gyermekeik neveltetése, mert az nagy pénzbeli áldozattal jár. Ezen felül az sokszor csaknem a lehetetlenséggel is határos, mert nagyon sokan nem községekben, hanem azoktól távol – akár 20-25 km-re a lakott településektől –, az erdőterületek szívében laktak, ahonnan gyermekeik a nagy távolságok miatt nem járhatnak iskolába. Vagy ha járhatnak is, többnyire csak felekezeti iskolákba, melyekbe még a felvétel is gyakran csak sok utánjárás és nagyobb tandíj fizetése esetén lehetséges. (Sok kollégánk még az elmúlt évtizedekben is hasonló körülmények között élte gyermekkorát, a Mátra, a Börzsöny, a Bakony, vagy a Zemplén erdeiben.)

Nagy gond volt az is, hogy az érintett erdők legnagyobb részben a nemzetiségi vidékeken terültek el, és fájó szívvel látták a szülők, hogy a magyar nyelvet a gyermekek nem mindig tudták problémamentesen elsajátítani. Ezáltal az „ép testben ép lélek” elvét főleg az erdészeti alkalmazottak valószínűsíthették meg nehezen gyermekeik nevelése során. Áll ez különösen azokra az altisztekre, akiket az Isten nagyobb számú családdal áldott meg. Ezekben a bajokon legalább részben segítendő rendelte el Darányi miniszter, hogy a zborói kastélyt leány internátussá rendezzék be.

A vízvezetékkel és villanyvilágítással ellátott Rákóczi-kastély egyemeletes épület volt, mely L alakban épült. A főépület gróf Rákóczi László 1659-ben, a mellékszárnyat pedig – amely az udvari templommal összeépült – gróf Aspremont, Rákóczi Júlia unokája 1795-ben építette. A földszinten volt az igazgató lakása, a tápintézeti ebédlő, konyha, mosókonyha, cselédszobák, kamara, a gépház, és a gépész lakása. Az emeleten volt az intézeti iroda, a házvezetőnő szobája, a nappali és tanulószoba, a hálóterem, fürdőszoba, orvosi rendelő, a betegszoba és a szertár. A nagy széles folyosón a ruhatár, továbbá a vendégszobák, és a ragályos betegek részére berendezett szobák sorakoztak. A fedett folyosóról a templom karzatára lehet jutni, ahol az istentisztelet alatt a növendékek foglaltak helyet. Az intézet céljaira szolgált még egy zöldségkert, melyben a növendékek egy-egy kis veteményes ágyat kaptak, azt maguk művelték meg, bevetették virág és zöldségmagvakkal. Ezen kívül rendelkezésükre állt egy játszótér is, ahol szép időben tanultak is, kézimunkával foglalkoztak és játszottak. Amíg a minisztérium 52 000 korona költséggel két tantermes és két tanítói lakással bíró új iskolát is építtetett részükre, addig a közel fekvő állami hatosztályú iskolába jártak, ahol három férfi és három női tanító dolgozott.

Az intézet gazdasági ügyeinek ellátására, számviteli teendők, leltár stb. vezetésére egy házvezetőnő állt rendelkezésre. A gyermekek gondozására egy okleveles óvónő mint felvigyázó, valamint egy gépész, egy főzőnő, két nőcseléd és egy háziszolga volt alkalmazva.

Mivel lehetetlen, hogy a csakis a fizetésére utalt kincstári erdészeti altiszti személyzet a gyermekeiből a társadalomnak és a magyar hazának életképes, minden körülmények között helytálló polgárokat neveljen, az alábbi feltételeket állították az igénylők felé. Az intézetbe olyan erdészeti altisztek és szolgák gyermekeik vagy árváik vehetők fel, kiknek szülei a magyar királyi erdőkincstárnál szolgáltak, betöltötték a hat éves kort, egészségesek, és igazoltan lakhelyükön magyar nyelvű oktatásban nem részesülhetnek. Ezekhez az igazolást az akkori felettes hatóság, a területileg illetékes erdőgondnokság

A zborói internátus játszótere (archív)

adta ki. A gyermekek nevelési és élelmezési költségeihez a szülők a következő csekély összeggel járultak hozzá:

Erdőszolgák gyermekei után:	évi 80 K
II. oszt. erdészeti altisztek gyermekei után:	évi 100 K
I. oszt. erdészeti altisztek gyermekei után:	évi 120 K

Az iskolába való beiratkozási díj 50 fillér volt.

Ez időben egy mérő lucfenyőmag 2 frt. 46 kr, egy mérő tölgyemakk 55 1/2 kr., a felvigyázó napi bére 12 kr. a napszámosság 4-9 kr volt.

Az intézeti házirend állapította meg a növendékek idejének beosztását, a tanulásra, a kézi munkára, a szórakozásra és játékokra is tekintettel, hogy a növendékek ne csak tanulja-

nak, de egészségük és fejlődésük előmozdítására a szabadban játszhatnak és sétáljanak. A leánykák különféle házimunkákkal is foglalkoznak. Javítgatják harisnyáikat, ruháikat, cipőiket, gyakorolják az ágyak bevetését-bontását, az étkezésnél a terítést, ételhordást, mosogatást végeznek, hogy ezekben kellő ügyességre tegyenek szert. A gondoskodás kiterjedt arra is, hogy a testvérek egymás mellé kerüljenek, vagy az idegen ajkúak a magyar nyelvűek közé keveredjenek, hogy mielőbb megtanulják a nyelvet. Az intézetben mérhetően gyarapodtak a kis növendékek, mind testileg mind lelkiileg, köszönhetően a jó ellátásnak.

Az első 1910–11-es tanévben 21 növendék volt a tápintézetben:

a tótsóvári erdőhivatal kerületéből	:	5 növendék
a lipótújvári	- " - - " -	: 11 növendék
a zsarnóczai	- " - - " -	: 4 növendék
a bustyaházi	- " - - " -	: 1 növendék

A következő 1911–12-es tanévben a máramaroszigeti magyar királyi erdőigazgatóság kerületéből is beiratkozott már egy fő az intézetbe – és persze a többi erdőhivatal kerületéből is – így mindösszesen 34-en voltak. Közülük *gr. Serényi Béla* földművelésügyi miniszter tizennégy növendéket ingyenesen vett fel, így az ő szülei semmit se fizettek.

Tartott mindez még két tanéven keresztül. 1914-ben kitört az első világháború. A kastélyt az orosz cári sereg ágyútűzben megsemmisítette. 1915-ben a templom és a kastély, valamint a település nagy része szintén a harcok áldozatává vált. Vele együtt örökre eltűnt e nagyszerű kezdeményezés és e felvidéki területről a magyar erdőgazdálkodás is.

Inokai Balázs
okl. erdőmérnök

Gyermekrajz-kiállítás megnyitó Sopronban

Az Országos Erdészeti Egyesület Soproni Csoportja, és a Hallgatói Csoport 2015. március 20-án délelőtt 10 órakor Az év madara 2015 program jegyében, tavaszi madaras témájú gyermekrajz-kiállítást szervezett a NymE Ligneum Látogatóközpontjában.

A szervezők a helyi óvodáknak hirdettek rajzpályázatot a témában, hogy erősítsék az Országos Erdészeti Egyesület és a soproni óvodák közötti kommunikációt, szakmai kapcsolat-építést és együttműködést, valamint segítsék az óvodás korosztály környezettudatos nevelését.

A 13 óvodából beküldött 237 gyermekrajzból az ötletgazda, *dr. Hartl Éva*, a NymE Benedek Elek Pedagógiai Kar egyetemi docense, a Soproni HC's vezetőségi tagja irányításával épült fel a kiállítás.

Az ünnepélyes megnyitón 10 óvoda képviselőjében óvodapedagógusok és közel száz óvodás vett részt. A rendezvény első részében a Lövői Zenekar teremtett jó hangulatot. Ezután *dr. Kárpáti László*, a helyi csoport elnöke bemutatta az év madarát, a búbos bankát a gyermekeknek, szokásosan magával ragadó stílusában, majd a hallgatói csoport vezetője, *Domonkos Gábor* rövid, vetített képes kiselőadással mesélt a jelenlévőknek a környezetünkben található madarokról, a tavaszi madárvédelemről és a madárodúk tisztántartásáról.

A rendezvény végén a pályamunkákat beküldő óvodák képviselői egy-egy madárodút vehettek át az egyesülettől, amelyeket erdőmérnök-hallgatók készítettek a TAEG Zrt. tá-

mogatásával. A madárodúk szakszerű kihelyezésében a március 23-i héten az Egyesület Hallgatói Csoportja nyújtott segítséget az óvodáknak.

Az OEE Soproni HC's, a Hallgatói HC's, a NymE, és a TAEG Zrt. összefogásának eredményeként létrejött rajzpályázat és a rendezvény az óvodás gyermekek figyelmét a tavasz, a természet, a madarak szépségére, értékére, hasznára és védelmére irányította. Köszönetet mondunk a helyi és térségi médiumok helyszínre látogató, és onnan tudósító képviselőinek, hogy segítették a szervezők céljainak megvalósítását.

Dr. Hartl Éva, OEE Soproni HC's
Kép: **Köveskúti Zoltán**, OEE Soproni HC's